

Reservation:

af Herr *Hallenborg*, med hvilken Herrar Friherre *Nordenskiöld*, Friherre *von Essen*, *von Ehrenheim*, *Burenstam*, *Reuterswärd*, *de Maré* och *Hammarhjelm* instämt: "Då de skäl för bifall till ifrågavarande grundlagsförändring, hvilka vid föregående tillfällen blifvit af Utskottet anförda, enligt min åsigt fortfarande äro fullt gällande, har jag ansett, att Utskottet äfven nu bort tillstyrka densamma."

N:o 3.

Ank. till Riksd. Kansli den 18 Mars 1884, kl. 5 e. m.

*Konstitutions-Utskottets Utlåtande, i anledning af väckt motion om
ändring i §§ 1 och 5 af Tryckfrihetsförordningen.*

Till Konstitutions-Utskottet har öfverlemnats en inom Andra Kam-maren af Herr *Borg* väckt motion, N:o 47, innefattande förslag till sådan ändring i Tryckfrihetsförordningen, att boktryckeri måtte få anläggas hvar som helst inom landet, i eller utom stad.

Den fråga, hvilken härmed blifvit Riksdagens pröfning understäld, har vid flera föregående tillfällen utgjort föremål för dess öfverläggningar och beslut. Särskilda ledamöter af Bondeståndet föreslogo vid riksdagen 1865—1866, att gällande begränsningar i fråga om rättigheten att anlägga boktryckeri borde till större eller mindre omfattning upphäfas. Med biträdande af motionärernes åsigt om det olämpliga i dessa begränsningar, tillstyrkte Konstitutions-Utskottet utsträckning af nämnda rättighet derhän, att boktryckeri finge anläggas hvar som

helst inom eller utom stad, samt afgaf ett i enlighet dermed affattadt förslag till ändring af åtskilliga Tryckfrihetsförordningens bestämmelser. Detta förslag antogs af Borgare- och Bondestånden att hvila till vidare grundlagsenlig behandling, men afslogs af Ridderskapet och Adeln samt Presteståndet, hvarefter vid omröstning i förstärkt Konstitutions-Utskott förslaget förkastades. Frågan återkom vid 1867 års riksdag genom motion, väckt inom Andra Kammaren. I anledning af denna motion framlade Konstitutions-Utskottet enahanda förslag som vid föregående riksdag. Andra Kammaren godkände detsamma; af Första Kammaren återförvisades det till Utskottet för vidtagande af vissa jemkningar. Ändradt till enlighet med de inom Första Kammaren framställda anmärkningar, blef derefter förslaget antaget att hvila till 1870 års riksdag, då det af båda Kamrarne godkändes. Förslaget vann emellertid icke Kongl. Maj:ts stadfästelse. Härefter förekom ämnet ej inom riksdagen förr än år 1881, då tvenne motioner deri väcktes inom Andra Kammaren. Konstitutions-Utskottet afgaf å nyo förslag till ändringar i Tryckfrihetsförordningen, öfverensstämmande, fränsedt en mindre väsentlig skiljaktighet, med det förslag, som af 1870 års Riksdag antogs. Genom båda Kamrarnes sammanstämmande beslut blef förslaget hvilande till 1882 års riksdag, då emellertid detsamma, bifallet af Andra Kammaren men af Första Kammaren ogilladt, förföll. I sin förevarande motion har Herr Borg upptagit förslaget i den lydelse, hvori det vid 1882 års riksdag förelåg. —

Den ställning, hvilken Utskottet tidigare intagit till föreliggande fråga, anser sig Utskottet hafva fullt skäl att vidblifva.

Enligt Utskottets uppfattning skulle förändringen, utgörande en följdriktig tillämpning af den näringsfrihetens grundsats, hvilken inom vårt land är gällande, medföra åtskilliga beaktansvärda fördelar. Utom det, att ökade tillfällen till utkomst bereddes dem, hvilka egnade sig åt boktryckerinäringen, skulle jemväl det allmänna deraf hemta gagn så väl derigenom, att upplysning kunde spridas till vidsträcktare kretsar än nu, som ock i andra hänseenden. I följd af den utbildning, vår tid ernått, mottaga boktryckerierna från allmänheten beställningar om arbete i en omfattning, hvartill under äldre tider någon motsvarighet ej förefans; och för hvarje ort, der en större folkmängd finnes samt en lifligare kommunal- eller näringsverksamhet utbildat sig, kan numera rättigheten att der anlägga boktryckeri sägas fylla ett verkligt behof. Men dylika orter äro ej endast städerna; å landsbygden finnas åtskilliga betydande köpingar och andra platser, hvilka öfvergå många af rikets städer, såväl i folkmängd som utveckling i öfrigt, och för hvilka rättigheten att anlägga boktryckeri skulle vara af ej ringa betydelse. För-

delar, hvilkas vigt man ej bör förbise, skulle vidare komma att vinnas särskildt derigenom, att en tidningspress uppstode, hvilken, afsedd för landsbygden, komme att framför allt uppmärksamma dennas förhållanden och genom hvilken det, som i en viss bygds intresse kunde sägas, vunne spridning just inom den ort, för hvilken det vore afsedt. Särskildt för utvecklingen af landsbygdens näringslif skulle tvifvels utan tillvaron af en dylik tidningspress verka välgörande. Behofvet af tidningar, afsedda för delar af landsbygden, har ock framträdt och, trots bestående ogynsam lagstiftning, blifvit till icke ringa omfattning tillgodosedt. För närvarande utgifvas inom vårt land ett ej obetydligt antal tidningar, hvilka, att döma efter deras benämningar, äro utslutande afsedda för landsbygden, ehuru de tryckas i stad. —

De anmärkningar, som rigtats mot förslaget, hafva väsentligen afsett de svårigheter, som å landet skulle vara förenade med tillsynen öfver tryckeriverksamhetens behöriga utöfning. I sådant hänseende har anförts, hurusom svårighet kunde uppstå att å hvarje ort, der enligt förslaget boktryckeri finge anläggas, finna lämplig person att såsom justitieministerns ombud vaka öfver tryckta skrifterns allmängörande, samt att handräckning till verkställande af qvarstad å tryckt skrift icke skulle å landet kunna med erforderlig skyndsamhet erhållas. Dessa skäl voro bestämmande för det afslag, Kongl. Maj:t vid 1870 års riksdag meddelade å det af Riksdagen antagna förslag i ämnet, och hafva jemväl inom Riksdagen gjorts gällande. Emot dem kan invändas, hurusom det ej låter sig med fog förutsätta, att å landsbygden boktryckerier skulle komma att anläggas å andra orter än sådana, der befolkningen vore jemförelsevis talrik, och der odlingen i någon större mån fortskridit. Tryckerirörelsen förutsätter oundgängligen, för att kunna med framgång idkas, en viss allmän utveckling af förhållandena å den ort, der den utöfvas. Men å de ställen af landsbygden, der i enlighet härmed boktryckerier komme att anläggas, funnes efter all antaglighet så väl lämpliga personer för verksamhetens öfvervakande som ock kronobetjening nära till hands eller åtminstone, i betraktande af den utbildning kommunikationsväsendet å landet under senare åren erhållit, lätt tillgänglig. Den farhågan har vid ärendets föregående behandling uttalats, att, om förslaget blefve lag, boktryckerier torde komma att anläggas afsides med särskild beräkning på de svårigheter, som der kunde vara förenade med den offentliga tillsynen, och med afsigt att kunna ostördt sprida straffvärda skrifter. Denna farhåga kan Utskottet icke dela. Spridandet af brottsliga skrifter är med nu gällande bestämmelser ingalunda så försvåradt, att den, som ville utgifva sådana, behöfde anlita den obehövliga utvägen att upprätta boktryckeri i någon undangömd

landsort, ett förfarande som han i öfrigt nog skulle finna mindre rådligt, dels med hänsyn till företagets omkostnader, dels ock i betraktande deraf, att om ett boktryckeri anlades å sådan ort, der vilkoren för en dylik närings bedrivande ögonskenligen ej förefunnes, en sådan anläggning för visso hade att påräkna en särskild uppmärksamhet af den offentliga makten.

Man har slutligen trott sig kunna förutsäga, att den tidningsverksamhet, som i samband med tryckerierna uppkomme på landsbygden, skulle, äfven der den ej gjorde sig skyldig till straffbara öfverträdelse, dock komma att handhafvas på ett sätt, som lände till allmänhetens förvillande och, i stället för att främja en sund upplysning, missrigtade folkets utveckling. Till landsbygden skulle nemligen vända sig de sämre bland dem, som egnade sig åt skriftställer. Utskottet tror emellertid, att de personer, hvilka med en dylik anmärkning åsyftas, helst välja städerna till verksamhetsfält, och saknar anledning till det antagandet, att den tidningsverksamhet, hvars uppkomst å landsbygden komme att genom den föreslagna lagförändringen befordras, skulle blifva mindre aktningsvärd än den, som hittills i städerna utöfvats. —

Vid öfvervägande af det nu sagda vill det synas Utskottet, som kunde åt de mot förslaget framställda betänkligheter ej tillmätas någon väsentlig vikt i jemförelse med de fördelar, dess antagande skulle medföra; och får Utskottet fördenskull hemställa,

att Riksdagen, med bifall till motionen, ville antaga att hvila till vidare grundlagsenlig behandling följande förändrade lydelse af nedanstående paragrafer i

Tryckfrihetsförordningen.

§ 1.

(Nuvarande lydelse.)

5:o) Privilegier å boktryckeri skola ej erfordras, utan stånde hvar och en fritt att, utan hinder af någon särskild författning, äldre privilegier eller något boktryckeriregler

Bih. till Riksd. Prot. 1884. 3 Saml. 2 Häft.

(Föreslagen lydelse.)

5:o) Privilegier å boktryckeri skola ej erfordras, utan stånde hvar och en fritt att, utan hinder af någon särskild författning, äldre privilegier eller något boktryckeriregler

mente, samt utan att vara underkastad någon skråordning, anlägga sådana tryckerier, af hvad beskaffenhet eller vidd honom tjenligt synes, *uti stad eller inom ett afstånd derifrån af högst en half mil.*

Då ett boktryckeri *sålunda* utom stad anlägges, skola, i alla mål, som boktryckningen röra, boktryckare, arbetare i tryckeriet samt der tryckta skrifter författare och utgifvare lyda under *stadens rätt.*

Den ett nytt boktryckeri inrättar — — — — innehåll och skrifart.

mente, samt utan att vara underkastad någon skråordning, anlägga sådana tryckerier, af hvad beskaffenhet eller vidd honom tjenligt synes.

Då boktryckeri utom stad anlägges, skola, i alla mål, som boktryckningen röra, boktryckare, arbetare i tryckeriet samt der tryckta skrifter författare och utgifvare lyda under *närmaste stads rätt.*

Den nytt boktryckeri inrättar — — — — innehåll och skrifart.

§ 5.

6:o) Förbrytelser emot denna lag upptagas vid allmän underrätt i den stad, der boktryckeriet, ifrån hvilket den åklagade skriften utkommit, anlagdt är eller, på sätt 1 § innehåller, vid anläggandet anmaldt blifvit. *I Stockholm sker detta upptagande vid första allmänna underrätt; i öfriga städer, der första och andra underrätt finnas, vid den sistnämnda; akademiernas jurisdiktionsrätt, enligt deras konstitutioner, dock oförkränt. Stämningstiden vare i allt fall, ehvad tryckeriet inom eller, på sätt nyssnämnde § utstakar, utom staden är beläget, enahanda, och förhålles dermed, som, om stämningstid i staden, lag säger.* Uppstår fråga om boktryckares eller författares af en tryckt skrift tilltalande eller hörande, böra han eller de vid *sådan rätt* personligen till svars stå, men åtnjute i öfrigt deras rättegångsförmåner, enligt allmän lag och särskilda för-

6:o) Förbrytelser emot denna lag upptagas vid allmän underrätt i den stad, der boktryckeriet, ifrån hvilket den åklagade skriften utkommit, anlagdt är eller, på sätt 1 § innehåller, vid anläggandet anmaldt blifvit. *Stämningstid vare åtta dagar, om boktryckeriet är beläget i stad, men i annat fall fjorton dagar.* Uppstår fråga om boktryckares eller författares af en tryckt skrift tilltalande eller hörande, böra han eller de vid *Rätten* personligen till svars stå, men åtnjute i öfrigt deras rättegångsförmåner, enligt allmän lag och särskilda författningar, uti allt hvad genom detta förordnande icke uttryckligen annorlunda stadgadt är.

fattningar, uti allt hvad genom detta förordnande icke uttryckligen annorlunda stadgadt är.

8:o) Finner Chefen för Justitiedepartementet eller hans ombud sig befogad, att, på de grunder för qvarstad å tryckt skrift, här ofvan stadgade äro, förordna eller äska, det någon skrift med qvarstad beläggas må, vare han eller det berättigad, att i *Stockholm, genom biträde af Öfverståthållarembetet, och i öfriga städer samt orterna, medelst skyndsam handräckning, som ej får vägras, af den magistrat, hvarunder boktryckeriet, enligt § 1, lyder, sådan qvarstad erhålla*; börande öfver förloppet af qvarstadsförrättningen och orsakerna dertill, samt i afseende på den åklagade skriften, om och huru många exemplar då ännu finnas uti boktryckarens värjo, anteckning trefaldt författas, hvaraf den ena tillställs Chefen för Justitiedepartementet eller hans ombud, den andra magistraten och den tredje boktryckaren. Magistraten vare pliktig, att, vid ansvar såsom för embetsförsummelse, med näst afgående post, en afskrift af denna anteckning till Justitiekansleren insända. I Stockholm varde samma anteckning, genast eller sist inom nästföljande dags utgång, till Justitiekansleren aflemnad. Justitiekansleren må sedermera, i Stockholm, inom åtta dagar, och i landsorterna, allrasist inom trenne veckor, efter det qvarstaden lagd blifvit, hafva hänvist målet till vederbörlig domstol och aktör förordnat,

8:o) Finner Chefen för Justitiedepartementet eller hans ombud sig befogad, att, på de grunder för qvarstad å tryckt skrift, här ofvan stadgade äro, förordna eller äska, det någon skrift med qvarstad beläggas må, vare han eller det berättigad att *sådan qvarstad erhålla, medelst skyndsam handräckning, som ej får vägras, af vederbörande Konungens Befallningshafvande, Magistrat eller Kronobetjent*; börande öfver förloppet af qvarstadsförrättningen och orsakerna dertill, samt i afseende på den åklagade skriften, om och huru många exemplar då ännu finnas uti boktryckarens värjo, anteckning trefalt författas, hvaraf den ena tillställs Chefen för Justitiedepartementet eller hans ombud, den andra magistraten i *den stad, hvarunder boktryckeriet, enligt § 1, lyder*, och den tredje boktryckaren. Magistraten vare pliktig, att, vid ansvar såsom för embetsförsummelse, med näst afgående post, en afskrift af denna anteckning till Justitiekansleren insända. I Stockholm varde samma anteckning, genast eller sist inom nästföljande dags utgång, till Justitiekansleren aflemnad. Justitiekansleren må sedermera, i Stockholm, inom åtta dagar, och i landsorterna, allrasist inom trenne veckor, efter det qvarstaden lagd blifvit, hafva hänvist målet till vederbörlig domstol och aktör förordnat, då dom-

då domstolen, sist inom åtta dagar, må pröfva, om qvarstaden skall ega bestånd. Sker det ej, och är icke qvarstad inom en månad häfven, ege boktryckare rätt, i enahanda ordning, som handräckning af *magistraten* till qvarstadens beläggande meddelad blifvit, att fordra dess brytande, hvilket icke vägras må, vid ansvar af embetets förlust. Chefen för Justitiedepartementet — — — — — erhållas.

12:o) I frågor om qvarstad böra, i sådant fall, *Konungens Befallningshafvande och vederbörande magistrater* ovägerligen och vid ansvar biträda; dock må — — — — — inlemnad.

stolen, sist inom åtta dagar, må pröfva om qvarstaden skall ega bestånd. Sker det ej, och är icke qvarstad inom en månad häfven, ege boktryckare rätt, i enahanda ordning, som handräckning till qvarstadens beläggande meddelad blifvit, att fordra dess brytande, hvilket icke vägras må, vid ansvar af embetets förlust. Chefen för Justitie-departementet — — — — — erhållas.

12:o) I frågor om qvarstad böra, i sådant fall, *vederbörande Konungens Befallningshafvande, Magistrat eller Kronobetjent* ovägerligen och vid ansvar biträda; dock må — — — — — inlemnad.

Stockholm den 18 Mars 1884.

MAGNUS HALLENBORG.

Reservation:

af Herrar *von Ehrenheim* och *Reuterswärd*, hvilka ansett, att, då ett förslag af enahanda innehåll som det nu föreliggande blifvit af Riksdagen år 1882 afslaget, och några särskilda skäl för lagförändringen sedan dess ej tillkommit, motionen ej bort af Utskottet tillstyrkas.

Herr *Croneborg* har begärt få antecknadt, att han icke deltagit i ärendets handläggning inom Utskottet.